

съ храна отъ жителитѣ, или пъкъ чрѣзъ неправилно и насилствено реквизиране на голѣмо количество продукти отъ самата страна. Съ това се и обясняватъ, отъ една страна — далечнитѣ и бързи движения на армиитѣ, а отъ друга — жестокото опустошение на страната, по която прѣминували или дѣйствували войскитѣ. Обозитѣ въ всичкитѣ армии, особено въ императорскитѣ, били извѣнрѣдно многобройни, както по причина на раскоша на началницитѣ, тъй и за туй, че войскитѣ возили слѣдъ себѣ си награбеното имущество и защото слѣдъ тѣхъ слѣдвали жени-тѣ и дѣцата на войницитѣ и много други непотрѣбни хора. Впрочемъ числото на обозитѣ въ французската армия, слѣдъ смъртта на Хенриха IV, значително се намалило. Гарнизонната и полската служба навсѣкждѣ се изпълнявала доста небрѣжно и нерѣдовно. Най послѣ, съответствено съ грубитѣ и жестоки нрави на времето и състава на самитѣ войски, които се вербували прѣимущественно между скитницитѣ, авантюриститѣ, прѣзренитѣ отъ обществото хора и др. т., а сжщо и вслѣдствие распуснатостта на самитѣ началници, войскитѣ се отличавали на всѣкждѣ съ безнравственостъ, неуважение святостта на вѣрата, законитѣ и чловѣческитѣ права, отсѣгствие на всѣка подчиненостъ, всѣкакъвъ воененъ рѣдъ и благоустройство, страшенъ грабежъ, жестоко отнасяние съ жителитѣ, даже въ приятескитѣ страни, и приличали по вече на разбойнически шайки, отколкото на благоустроени войски. Твърдѣ естествено, че военнитѣ закони трѣбвало да бждѣтѣ строги и даже жестоки за обуздаване на такъвъ родъ войски. Дѣйствително, смъртното наказание било едно отъ главнитѣ и най честитѣ наказания както за долнитѣ чинове, тъй и за начал-

ницитѣ имъ. Но строгостта на военнитѣ закони не прѣпятствувала на войскитѣ да грабятъ, безчинствуватъ, да се прѣдаватъ на всѣкакъвъ родъ безрѣдци, побѣзи и проч. И при всичко това войскитѣ на всичкитѣ армии давали постоянно примѣри на най геройска рѣшителностъ и храбростъ, макаръ и тѣзи доблѣсти да се помрачавали винаги съ извѣнрѣдна жестокостъ. Съ плѣнницитѣ обаче се отнасяли добръ, понеже за тѣхъ вземали откупъ; но размѣняване на плѣнници ставало рѣдко.

При всичко, че наказанията за прѣстѣпленията били жестоки, но наградитѣ за отличията и заслугитѣ били извѣнрѣдно щедри. Освѣнъ повишенията, медалитѣ на верижки и др. т., тѣ прѣимущественно състояли, по обичая на времето, отъ парични подарѣци, пожизненни пенсии и др. т. които по нѣкога обезпечвали сждбата на награденитѣ за прѣзъ цѣлъ животъ. Отъ всички най жестоко наказвалъ войскитѣ си, но и отъ всички най щедро, съ истинска царска щедростъ, гинаграждавалъ Валленщайнъ.

Такъвъ билъ общия характеръ на войскитѣ въ онова време. Имало обаче и изключения. Тѣй, напримѣръ, въ армията на брауншвейгъ-донецбургския херцогъ Георги, за която вече се говорѣ по горѣ, имало и правилно вжтрѣшно устройство, управление и издържание на войскитѣ, и добъръ духъ, воененъ рѣдъ и благоустройство въ тѣхъ. Страната плащала ежемѣсеченъ париченъ данѣкъ за заплата на войскитѣ. За хранението както на войскитѣ, тъй и на жителитѣ на страната, били учрѣдени запасни магазини. Правителството обличало, въоръжавало и издържало войскитѣ, надзиравало и лѣкувало болнитѣ военни чинове и проч. Конницата се издържала отъ страната въ низменнитѣ ѣ части, изобилни съ пасбища, гдѣто имала постоянни квар-